

Klimatet och juridiken

Ansvarsfrågor i samband med planering och bygglovgivning

Olof Moberg

08 – 452 79 88

olof.moberg@skl.se

Vem har ansvaret?

- **Är någon överhuvudtaget ansvarig för naturolyckor?**
 - Frågan om vem som (slutligen) är ansvarig för att åtgärda uppkomna skador eller som är ekonomiskt ansvarig (skadeståndsrättsligt ansvar)
 - Andra ersättningsfrågor, t.ex. statliga- eller andra allmänna medel samt försäkringar

Kommunens ansvar?

- Enligt plan- och bygglagen är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (1 kap. 2 § PBL)
 - Vad ska kommunen beakta vid sin planering?

Planläggning och bygglov

- Vid planläggning och bygglovärenden ska bebyggelse och byggnadsverk
 - *lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet* med hänsyn till bl.a. risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 § 1 st. 5p PBL)
 - *utformas och placeras på den avsedda marken* på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. skydd mot uppkomst och spridning av brand och trafikolyckor och andra olyckshändelser (2 kap. 6 § 1 st. 2p PBL)

Brister i planläggningen

- Beaktas inte risken för naturolyckor vid planläggning eller bygglovgivning kan kommunen ha ett skadeståndsrättsligt ansvar om en olycka inträffar
- I rättspraxis har kommunens ansvar för bebyggelsens lokalisering - vid planläggning eller bygglovgivning - prövats (3 kap. 2 § skadeståndslagen – *fel och försummelse vid myndighetsutövning*, NJA 1984 s. 340 I-III)
- Markförhållanden, grundläggning och översvämningsrisk

Vad krävs av den kommunala planeringen?

- För att undgå ansvar för skador i fråga om ras, skred och översvämningar måste dessa risker analyseras och bedömas i planeringsstadiet. Detta kan ske genom
 - Geotekniska undersökningar och undersökningar av mark- och grundläggningsförhållandena
 - Analyser av olika flöden och översvämningrisker vid byggande nära vatten
- Om risk för naturolyckor bedöms föreligga måste planeringen utgå från att hantera riskerna på något sätt, t.ex. genom
 - Förbud att bygga, eller endast tillåta enklare byggnader
 - Föreskriva olika tekniska lösningar för att bemästra riskerna, t.ex. pålning, skyddsvallar eller andra tekniska krav på byggnationen

Allmänna och enskilda intressen står ofta mot varandra

- Många vill bo nära vatten och flera nya områden planeras och byggs vattennära
- Kommunerna måste hantera dessa frågor på ett genomtänkt sätt i sin planering och bygglovgivning, t.ex. genom att aktivt kräva tekniska lösningar när bebyggelse tillåts inom riskområden
- Går ej att avtala bort framtida skyldigheter att utge skadestånd

Tidigare planerad och bebyggd miljö

- Fastighetsägarens ansvar för den sedan tidigare planerade och bebyggda miljön
- Kommunen kan hjälpa till med rådgivning
- Föreligger risker p.g.a. ändrade förhållanden inom äldre planområden kan kommunen tvingas neka bygglov avseende outnyttjade byggrätter

Inte bara skadeståndsrisker

- Skadestånd endast 10 år från den *skadegörande handlingen*, dvs. tidpunkten för antagande av detaljplan eller bygglovbeslut
- Många andra problem och kostnader i samband med naturolyckor, t.ex.
 - räddningstjänstkostnader
 - andra kommunala kostnader för direkta insatser vid naturolyckor
 - skador på kommunal egendom, vägar, v-a etc.
 - kostnader för lednings och krisgrupper, evakueringar och socialtjänst
 - återställandekostnader m.m.

Planeringsunderlag

- Lagstiftningen genom PBL tillhandahåller bra planeringsverktyg
- För en bra planering mot naturolyckor krävs också bra underlag i form av bl.a. markundersökningar och statistik i fråga om vattenflöden och regnintensiteter över tiden
- Underlaget måste sedan läggas till grund för ändamålsenliga riskbedömningar
- Genomförda riskbedömningar ska därefter användas i planeringen för att ge beslutsunderlag i fråga om acceptabla risker och åtgärder för att klara de risker som bedöms föreligga